

Összefüggések a feláramlási területek és a belvíz-veszélyeztetettség között

KÖRÖSPARTI János¹ – TÚRI Norbert¹ – KEREZSI György¹ – BOZÁN Csaba¹

¹ NAIK Öntözési és Vízgazdálkodási Önálló Kutatási Osztály (ÖVKI), Szarvas

Magyar Hidrológiai Társaság

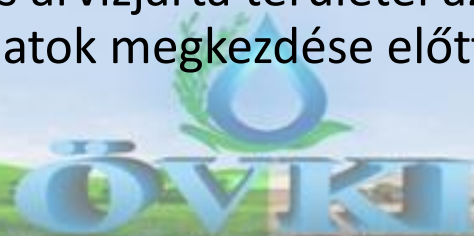
XXXVI. Országos Vándorgyűlés

Gyula, 2018. július 4-6.

Magyarország vízborította és árvízjárta területei az ármentesítő és lecsapoló munkálatok megkezdése előtt (1938)

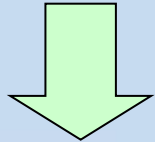
A belvizeket keletkezési módjuk alapján több csoportba oszthatjuk:

1. Helyben felgyülemlő többletvíz (valamely okból a felszín vízzáróvá válik)
2. Összegyülekező belvizek (a felszín morfológiai adottságai miatt a mélyebb térszínekre terelődik a víz)
3. Felfakadó vizek (földárja, különböző okok miatt kialakuló alulról történő vízfeltörés)

A belvíz kialakulásában szerepet játszó tényezők

Állandó tényezők

megteremti a feltételeket

Geológiai felépítés :

A folyók feltöltő munkája
térzsínsüllyedés

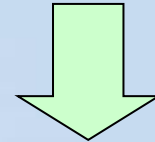
Morfológia:

Eltemetett folyómedrek

Talajtan:

Vízzáró képletek a talajban

Változó tényezők

kiváltó okok

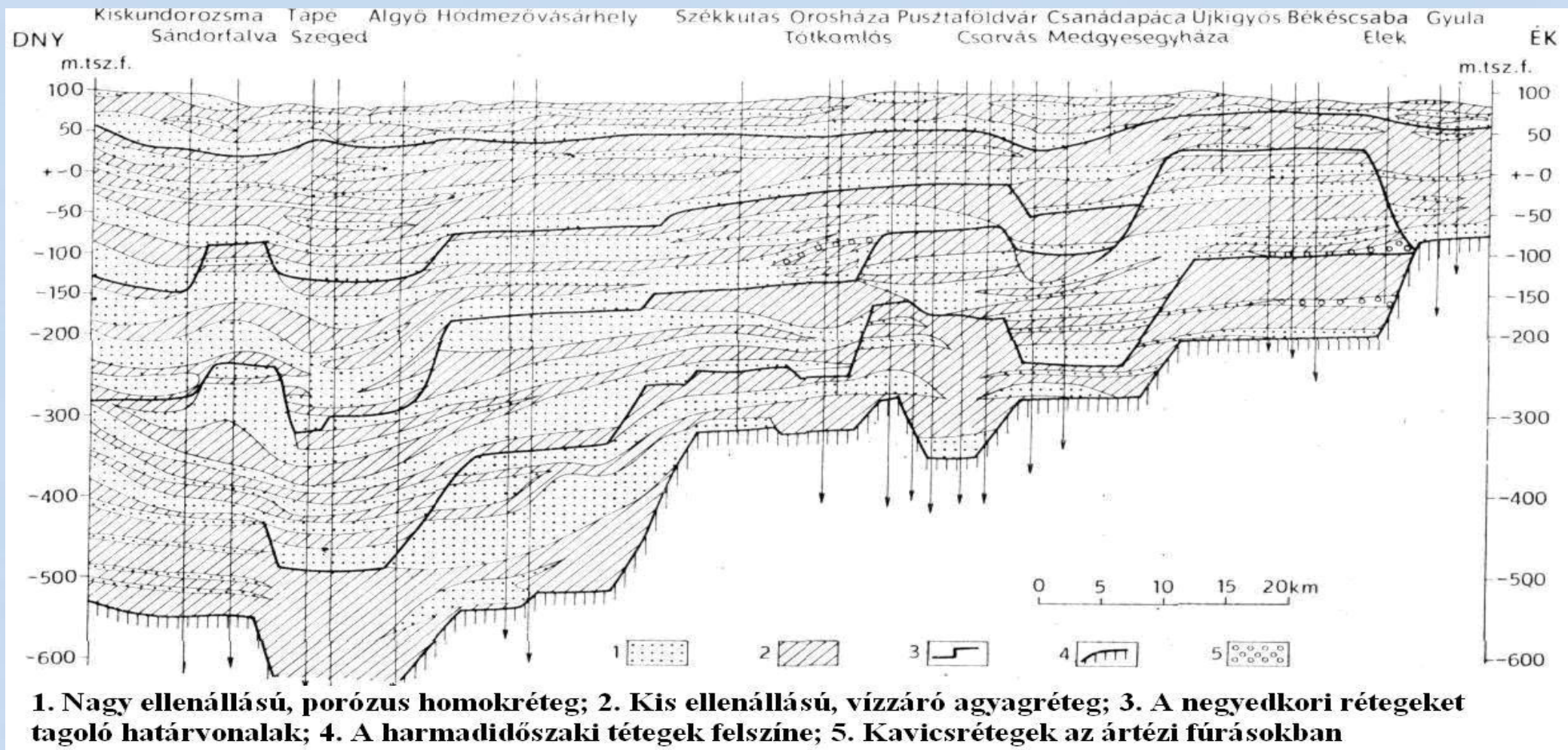
Hidrometeorológiai okok:

csapadék többlet
hőmérséklet hiány
alacsony párolgási intenzitás

Felszín alatti vízforgalomi okok:

utánpótlódás
szabad felszínű vagy nyomás alatti talajvíz

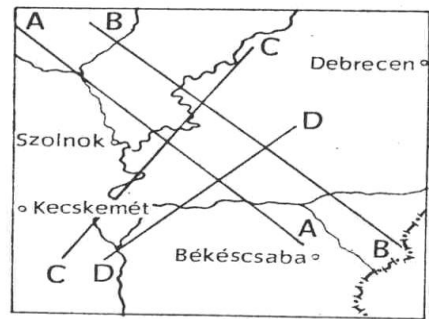
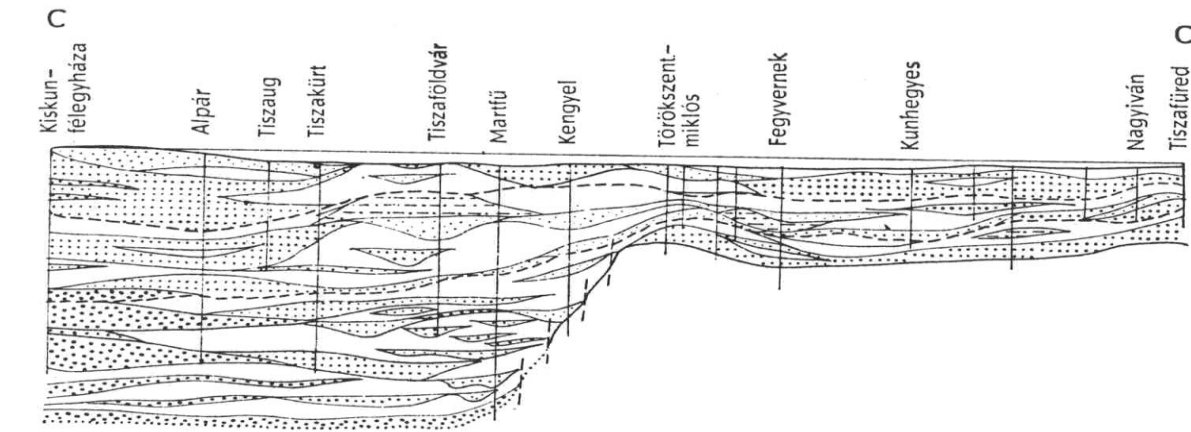

Földtani szelvény a Dél-Tiszántúlról

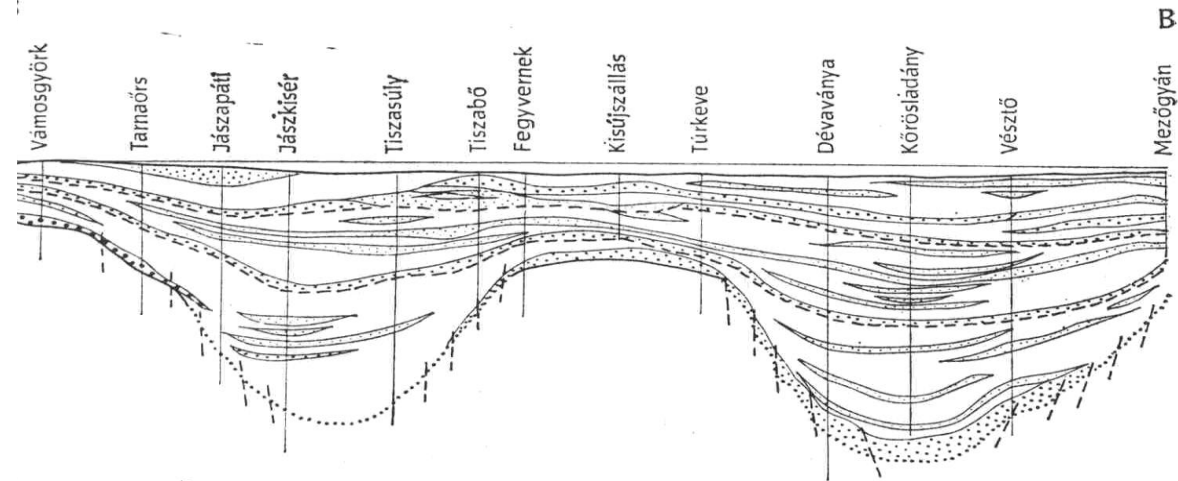
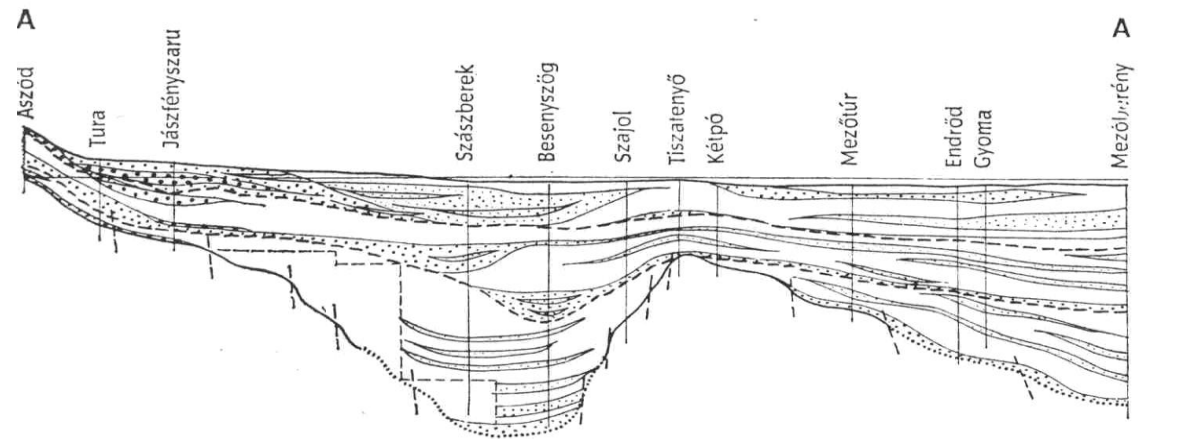

26. ábra. Áttekintő szelvények az Alföld negyedkori rétegeiről (szerkesztette Urbancsek J. 1961)

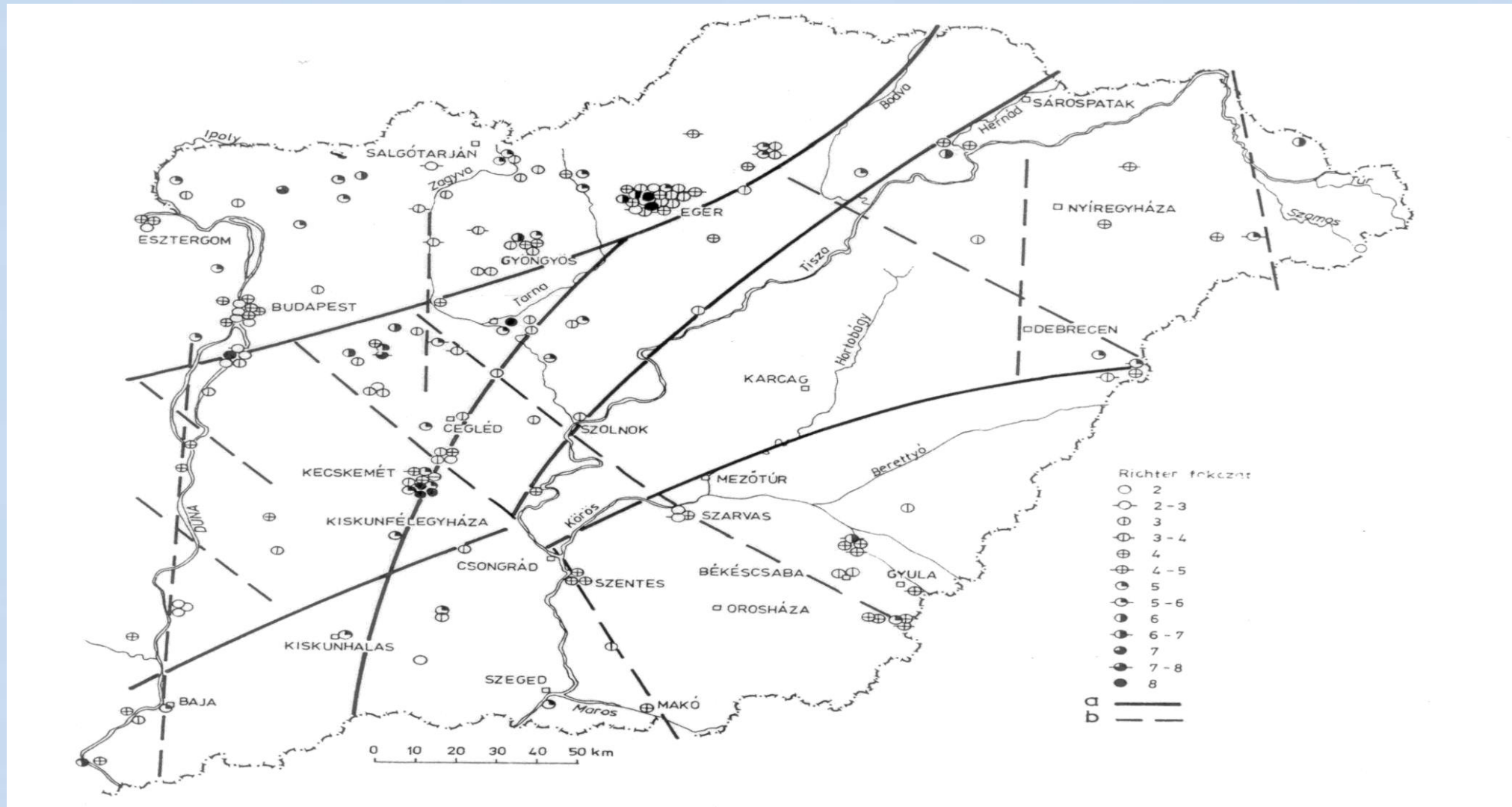
1. Finomhomok, iszapos homok, 2. közép- és aprószemű homok, 3. durva homok, 4. iszap, homokos iszap, 5. agyag, iszapos agyag, 6. pleisztocén és pannóniai határ, 7. pleisztocén és levantei határ, 8. alsó- és középső-pleisztocén határa

25. ábra. Áttekintő szelvények az Alföld negyedkori rétegeiről (szerkesztette Urbancsek J. 1961). Jelmagyarázat a 26. ábrán

A Dél- Alföld keresztmetszései

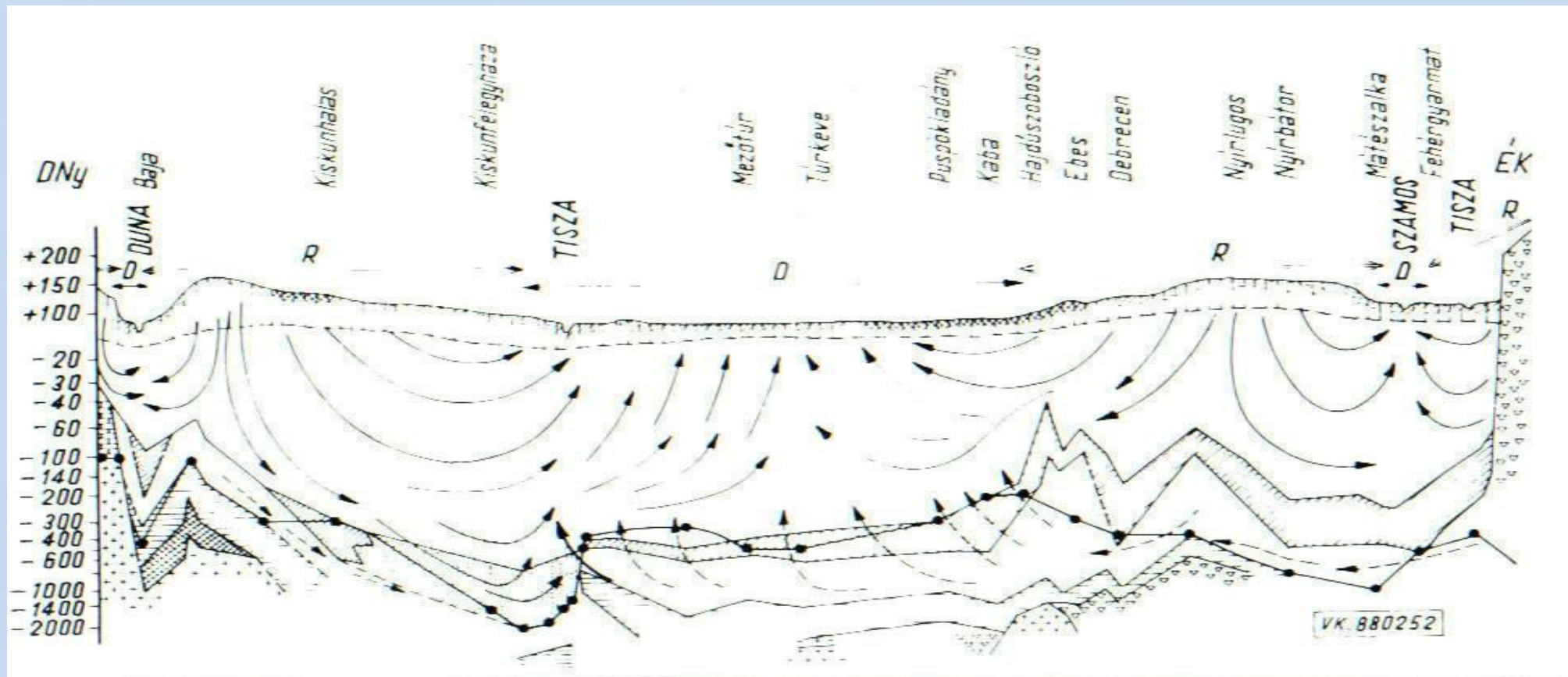

Az Alföldet érintő szerkezeti vonalak

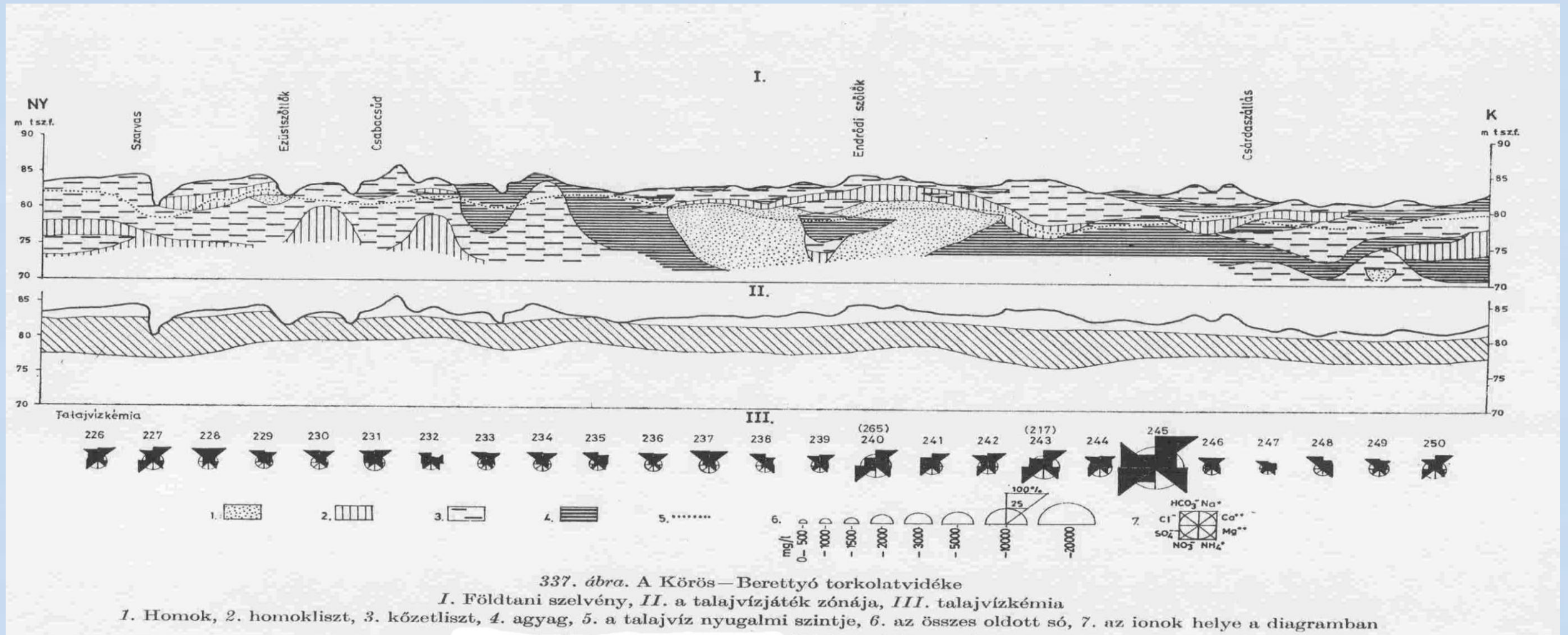

A Magyar-medence felszín alatti vizeinek áramlásrendszere

A folyóvízi üledékek metszete, a talajvíz elhelyezkedése és oldott-anyag tartalma

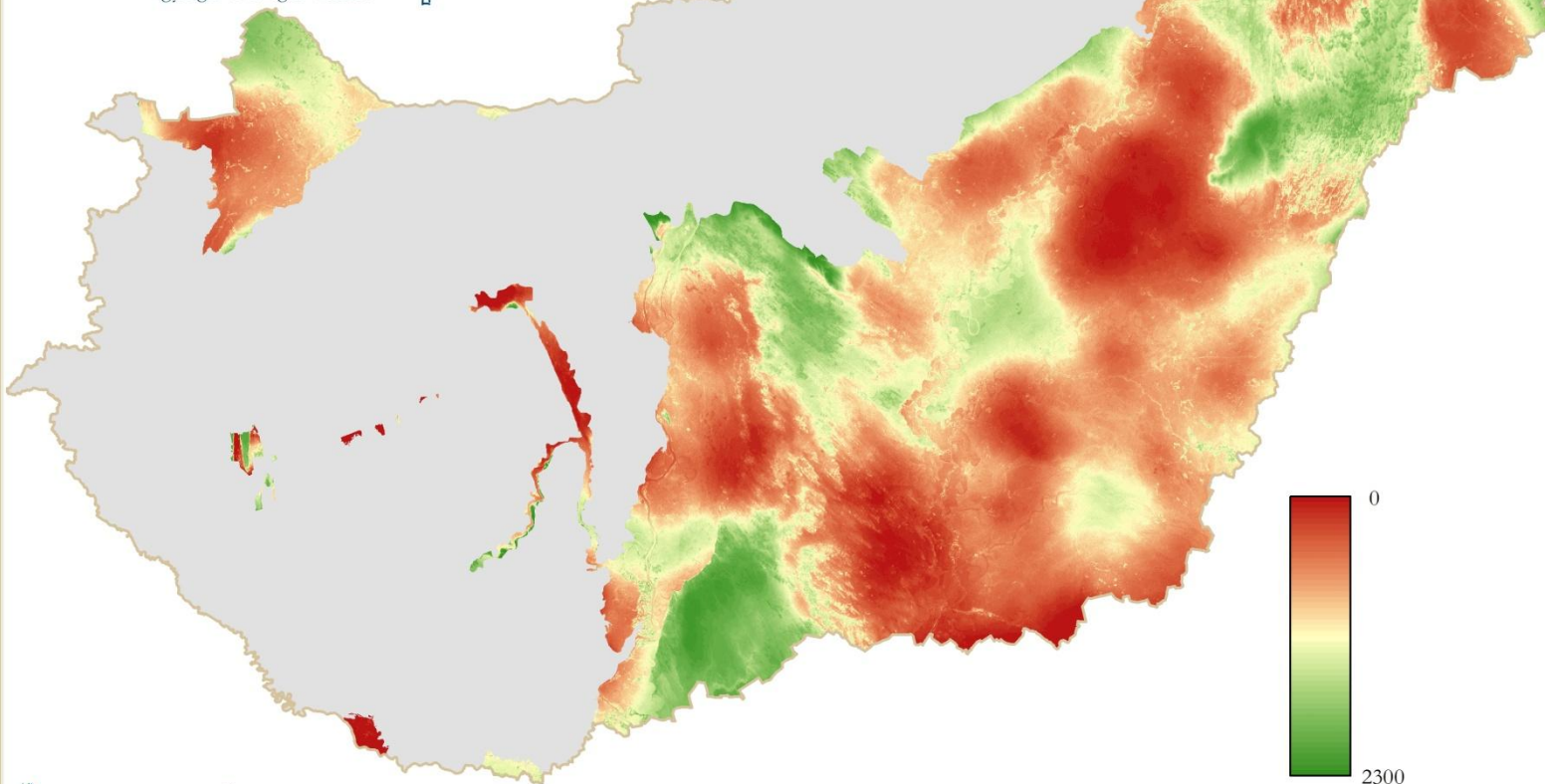

Belvízérzékenység térképezés - befolyásoló tényezők

Talajvíz mélység (cm)

0 25 50 75 100 km

Egységes Országos Vetület

Készült a NAIK ÖVKI megbízásából

2015-ben az MTA ATK TAKI

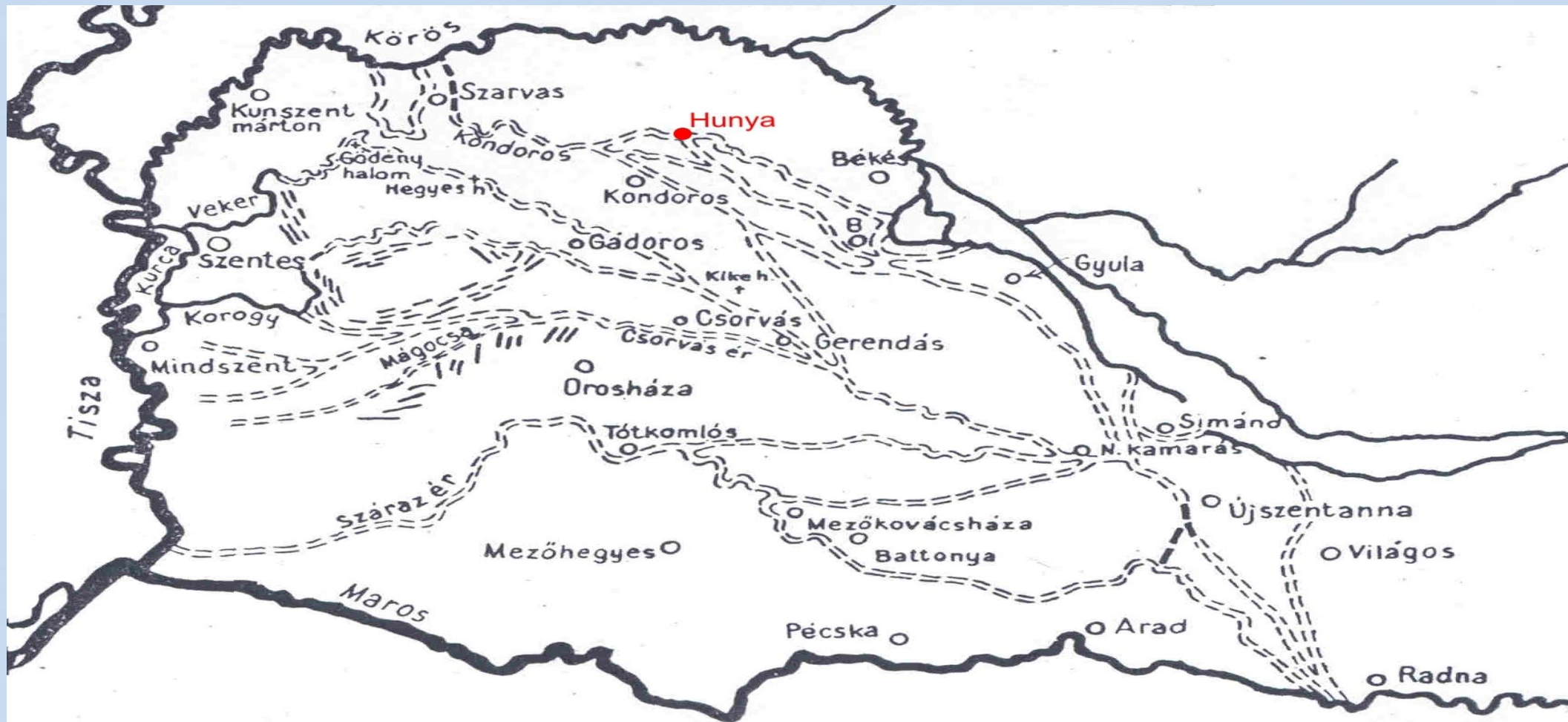

Környezetinformatikai Osztályán

A talajvíz mélysége, a belvízkeletkezés szempontjából

2. ábra. — 1. Ma is meglevő vízfolyások; 2. mai száraz medrek; 3. feltételezett mederszakaszok; 4. folyami eredetű homoksávok.

Körös-Maros közti síkság régi medrei, *Gazdag (1960) nyomán*

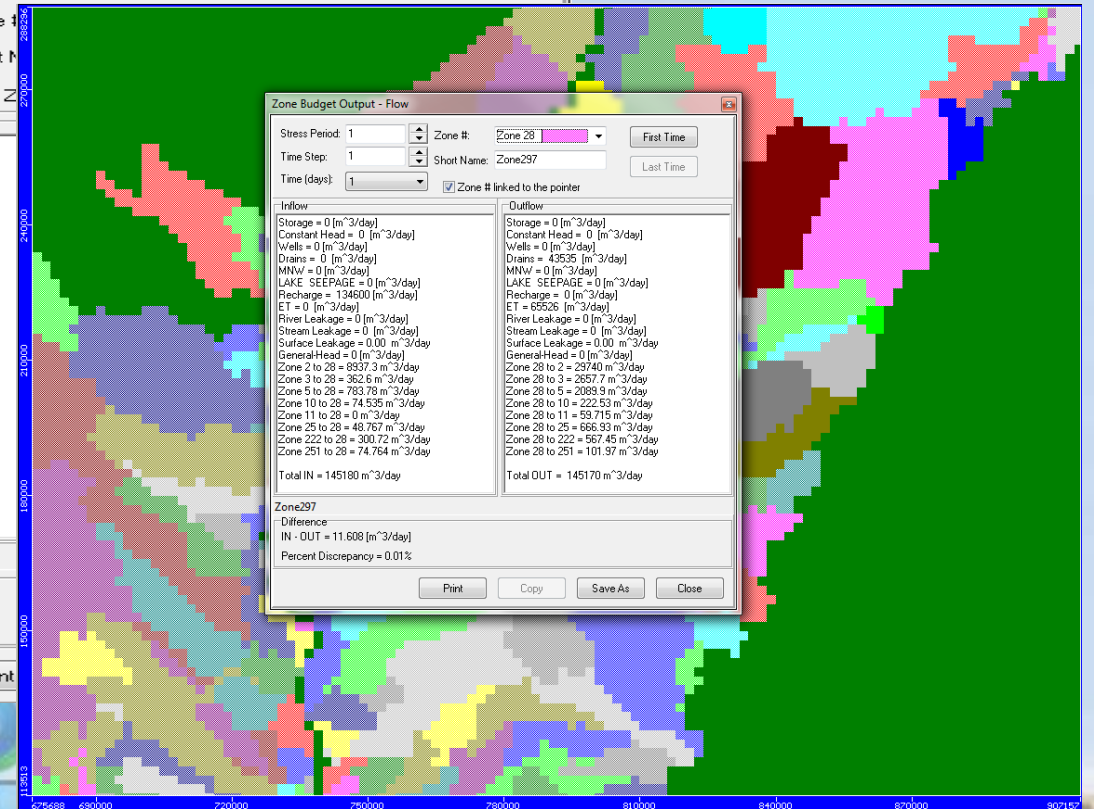
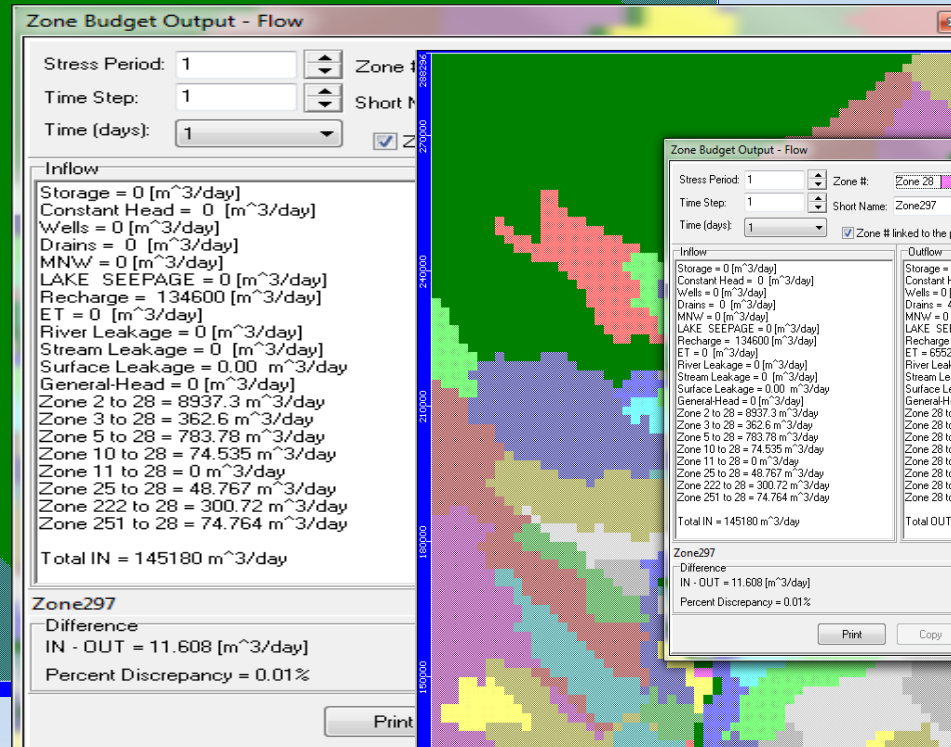
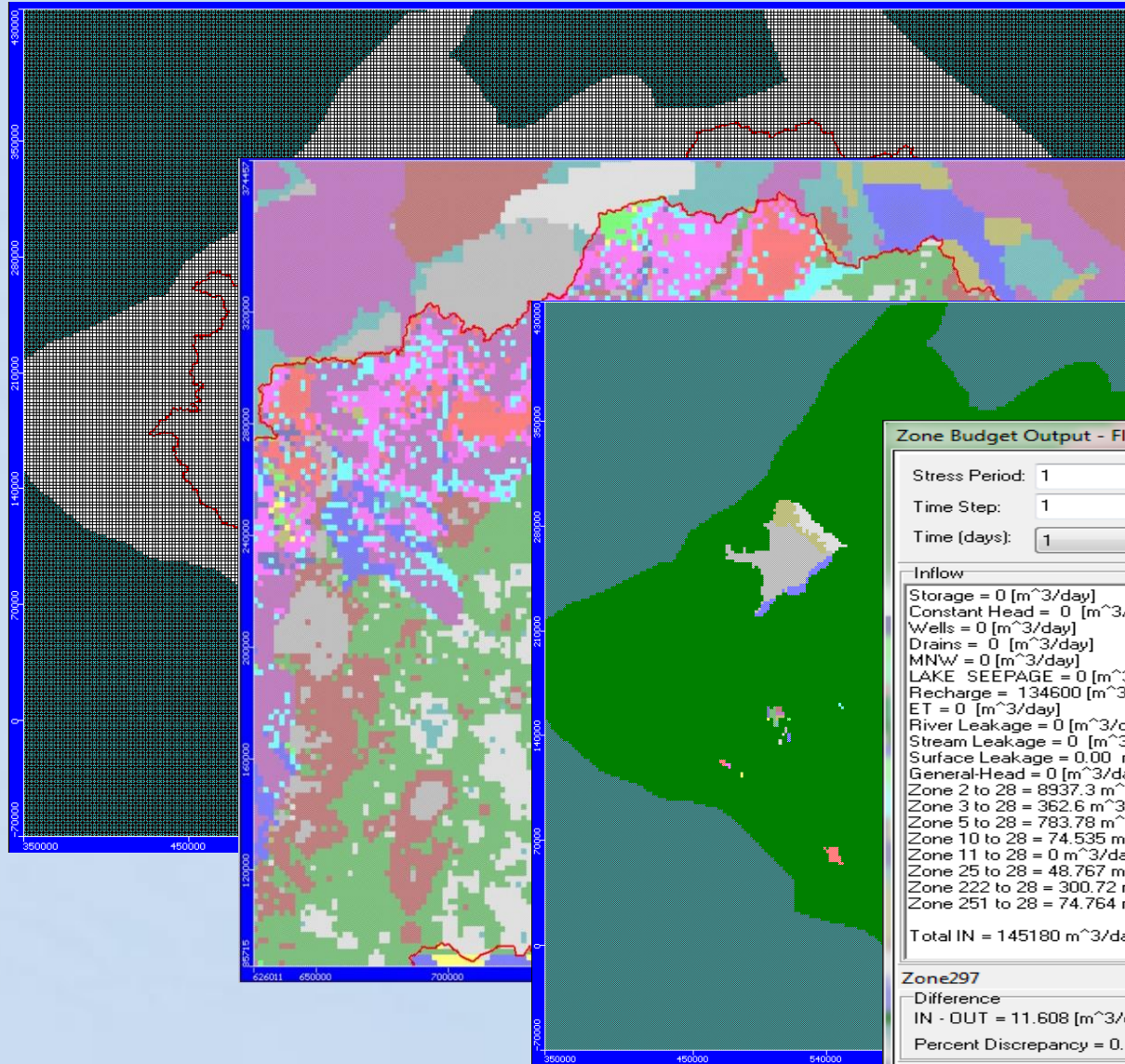

Pannon XL nagy-regionális áramlási modell alkalmas az egyes víztestek közötti és a felszíni utánpótlódási és megcsapolási peremek felé való vízforgalmi értékek megállapítására, továbbá a határokon átmenő felszín alatti vízforgalmi modellváltozatok futtatására is. A felszín alatti vizekből történő utánpótlódás sekély porózus és porózus víztestek vizsgálatával jártak, amelyek részei a Pannon-medence hidraulikailag összefüggő, már termelések előtti helyzetében is regionális áramlásokkal jellemezhető rendszerének. Miután a Pannon medence egységes és összefüggő hidraulikai és áramlási rendszert alkot, ezért a modell kiterjedt a medence egészére, vertikális értelemben pedig a felszíntől a felső-pannóniai vízadó rendszerek fekéig.

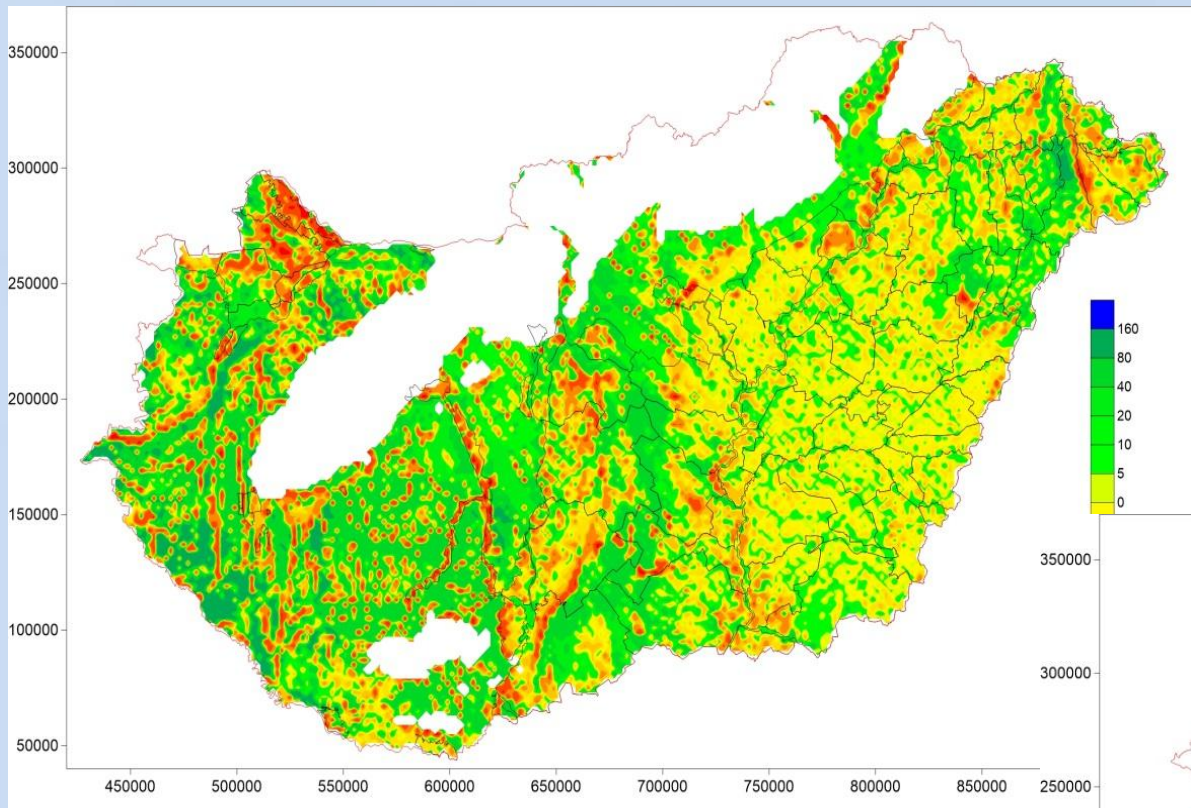

A Visual MODFLOW zonebudget funkciója lehetővé teszi tetszőleges poligonokra a szub-regionális vízmérleg számítást

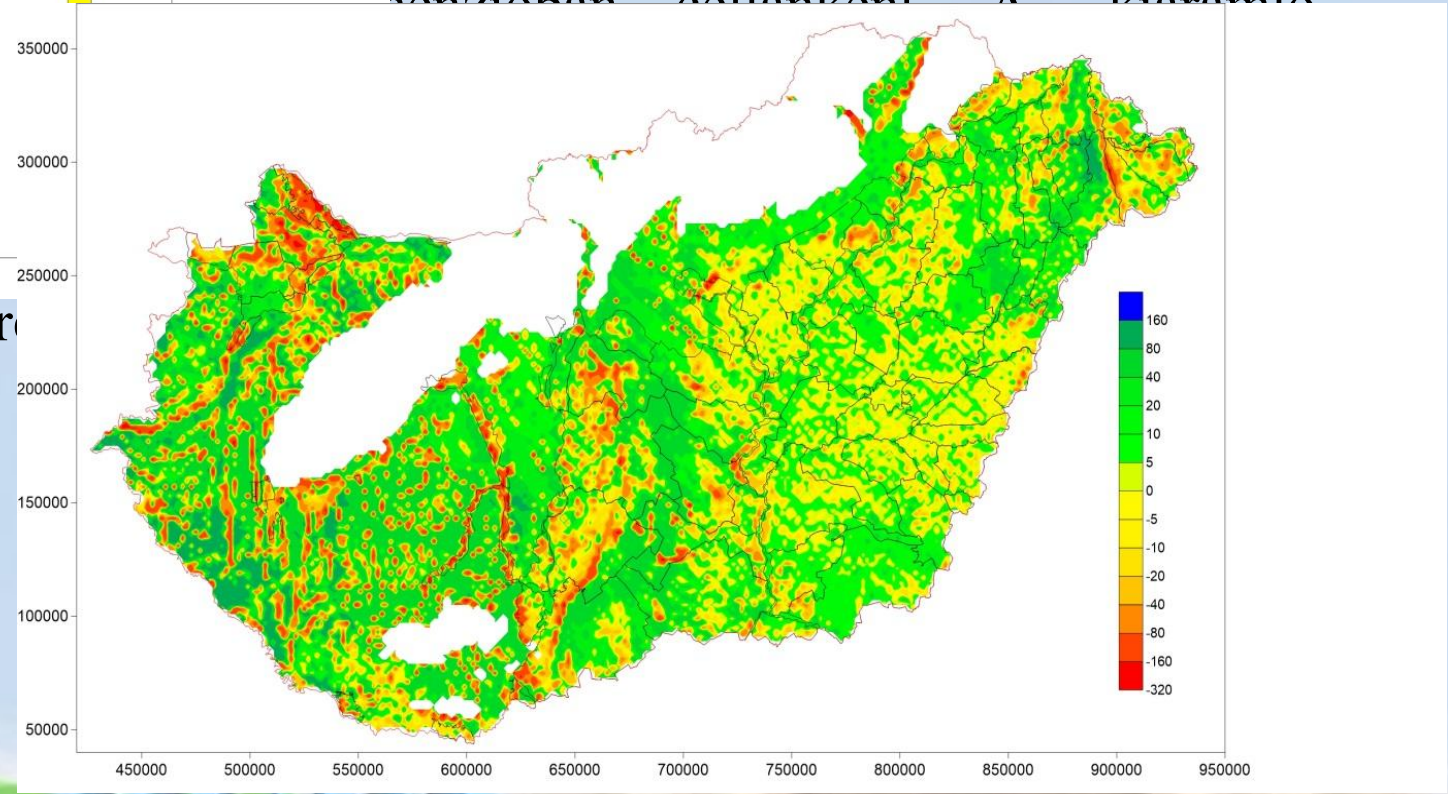

ként is számítja. Megadja a talajvízbe
 nlási értékek különbségét, illetve külön
 onziában, példáulként. A kiértékelé

és termeléses(2008-2015 talaj- és r

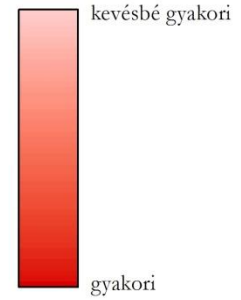
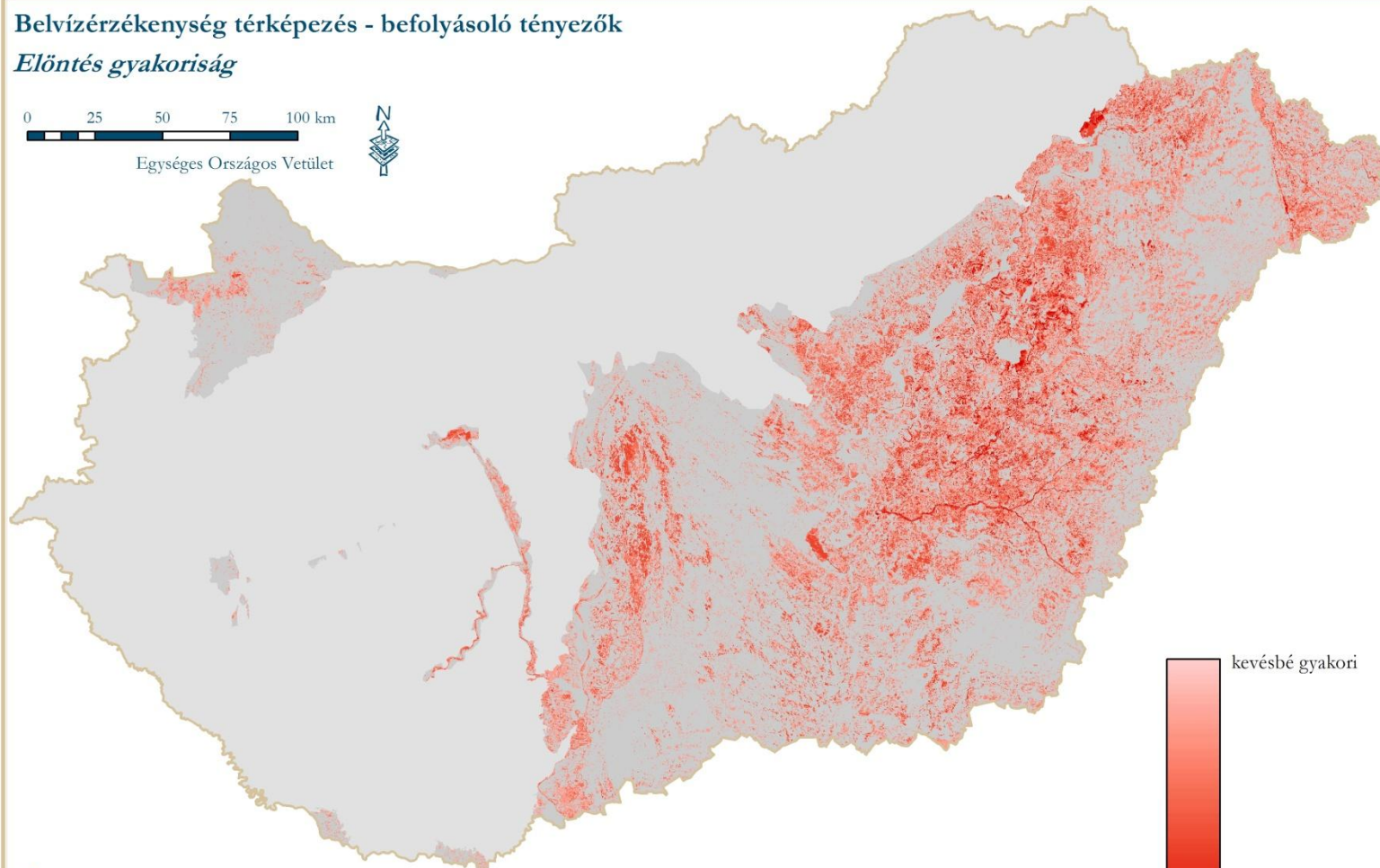
Belvízérzékenység térképezés - befolyásoló tényezők

Előntés gyakoriság

0 25 50 75 100 km

Egységes Országos Vetület

Készült a NAIK ÖVKI megbízásából

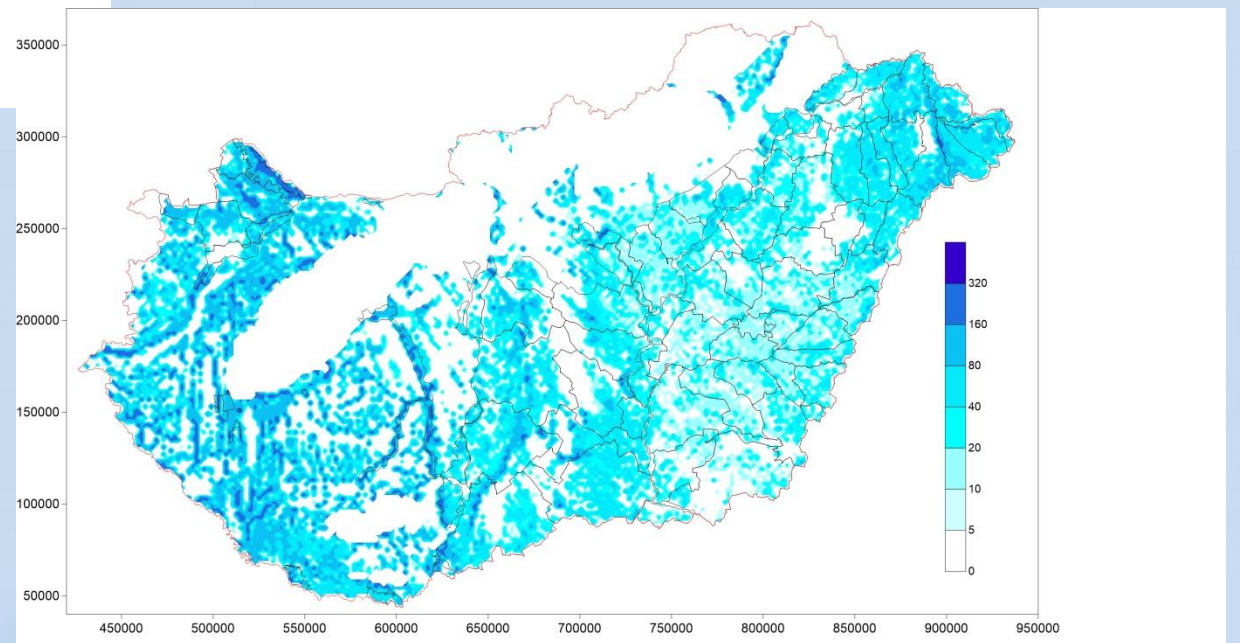
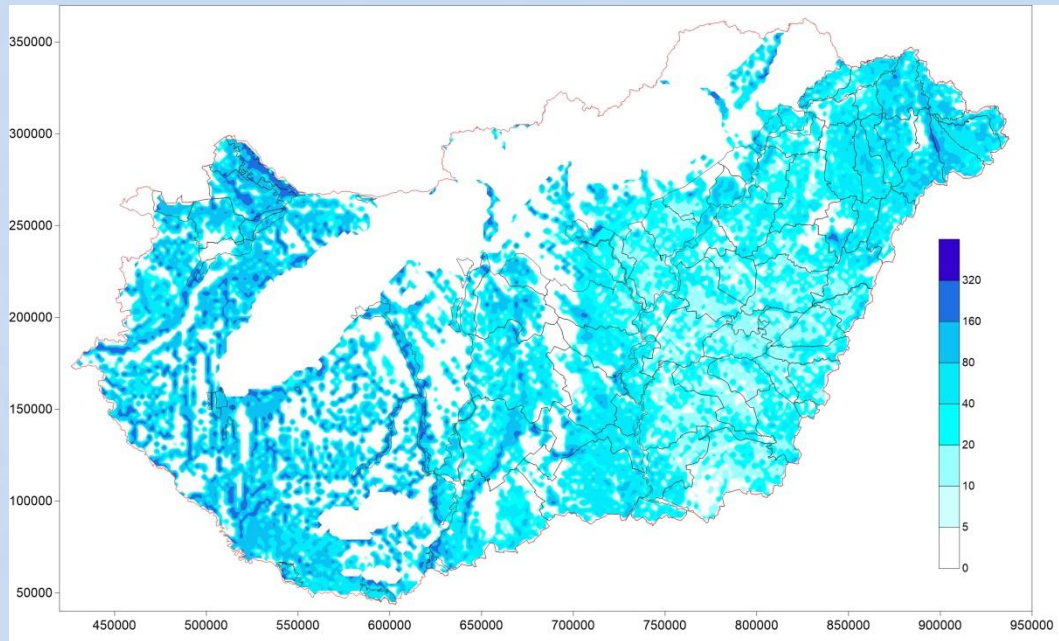

2015-ben az MTA ATK TAKI

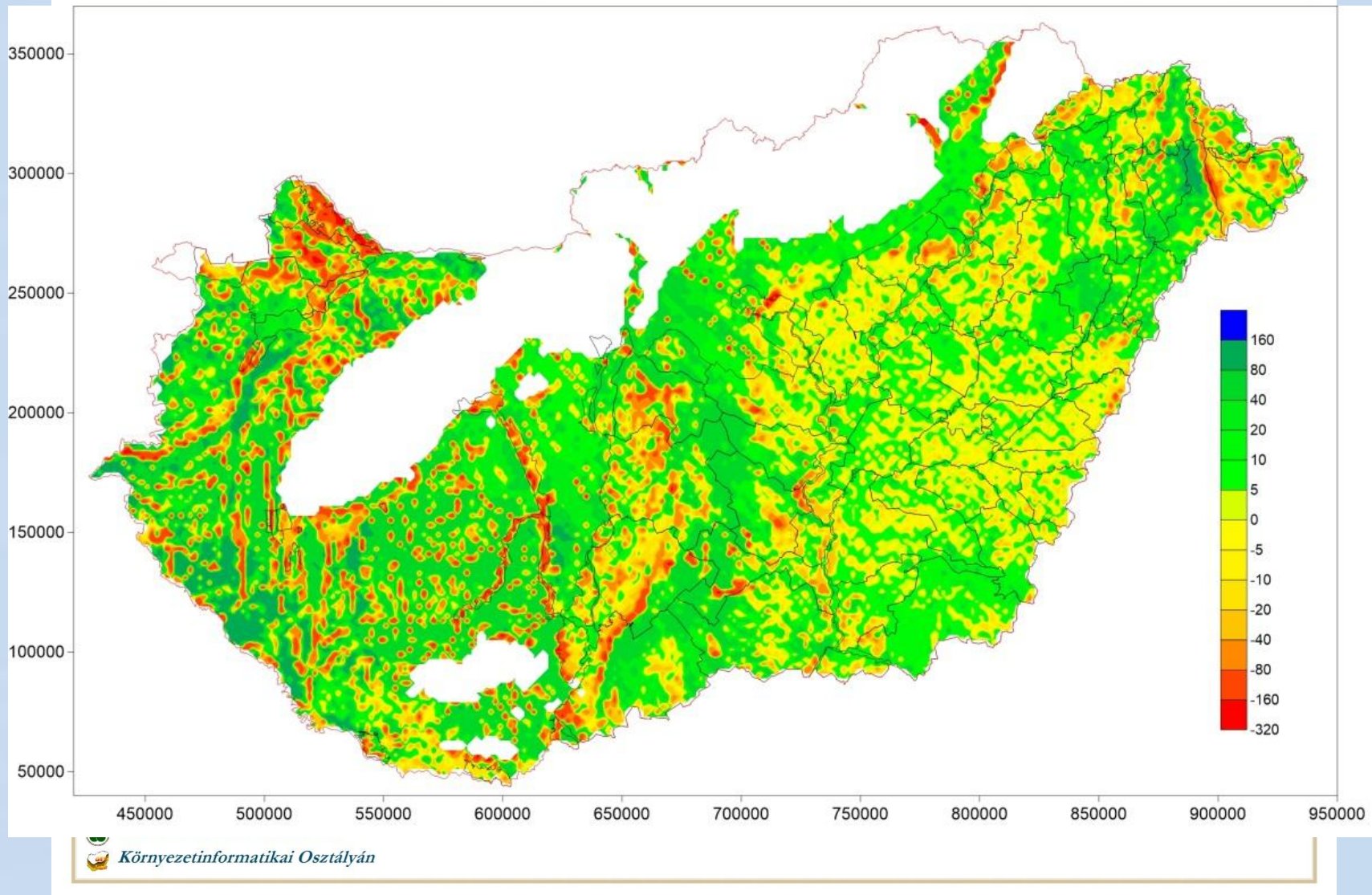
Környezetinformatikai Osztályán

ÖVKI

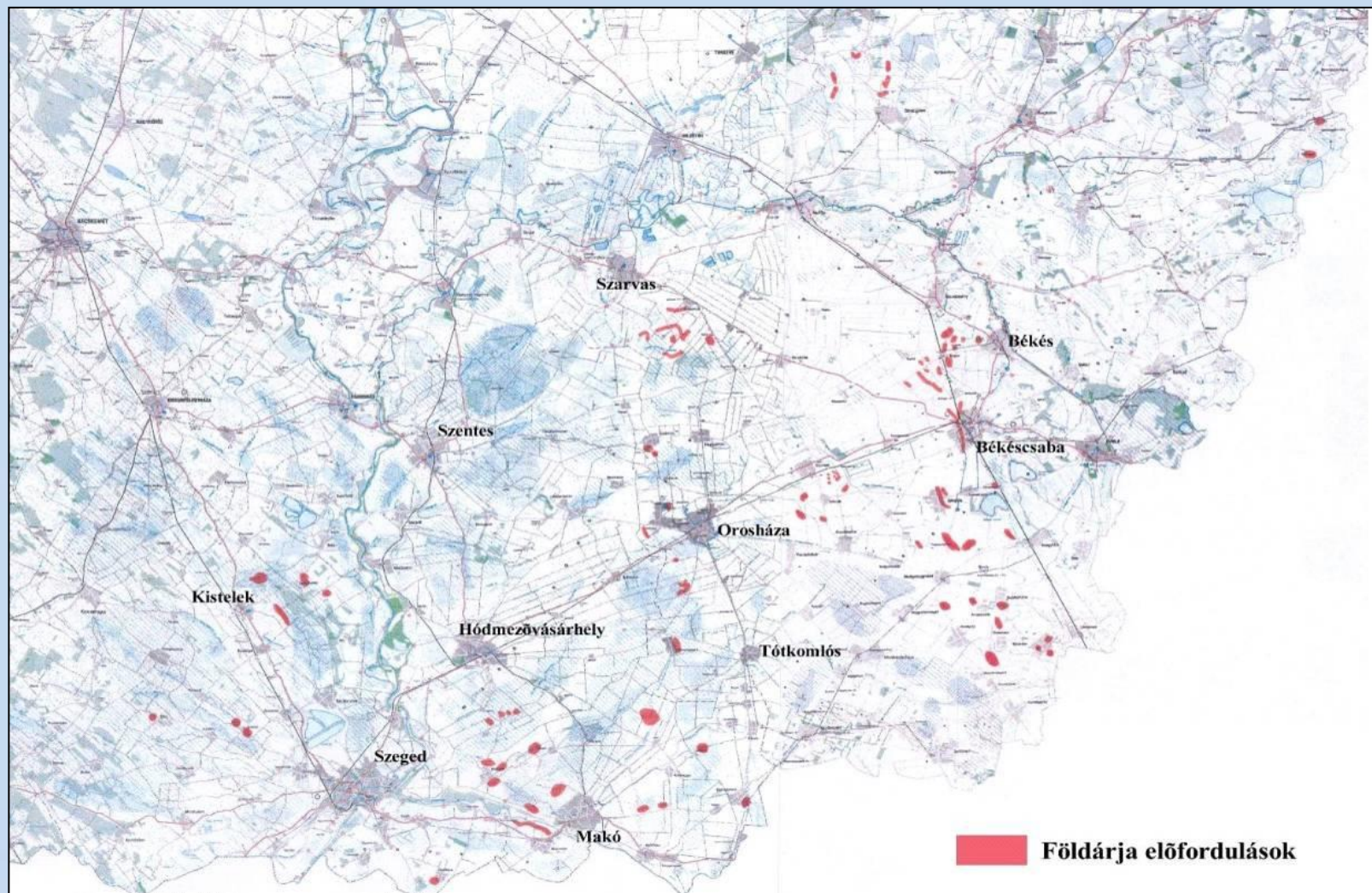

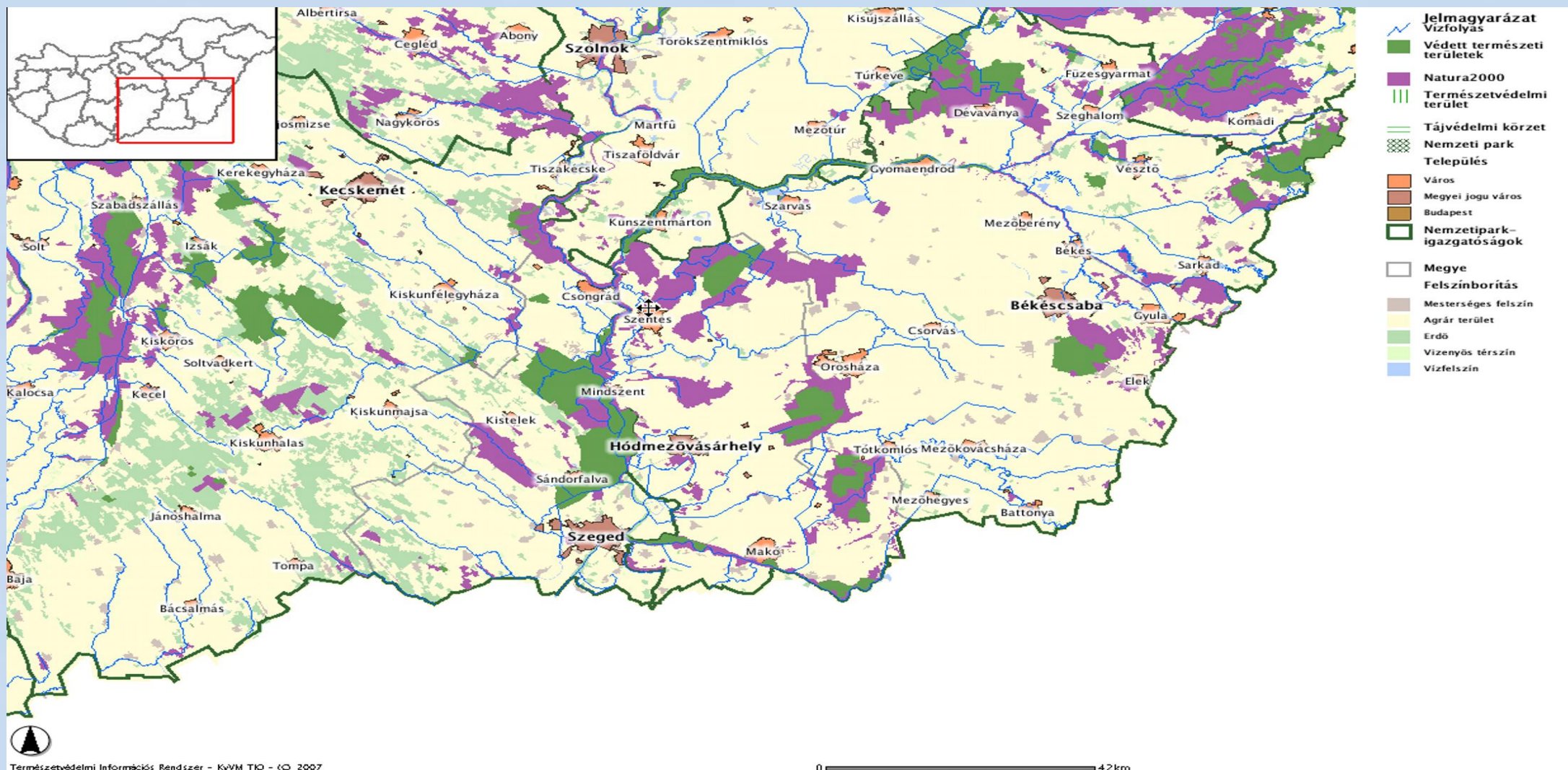
Belvíz veszélyeztetettség valószínűség

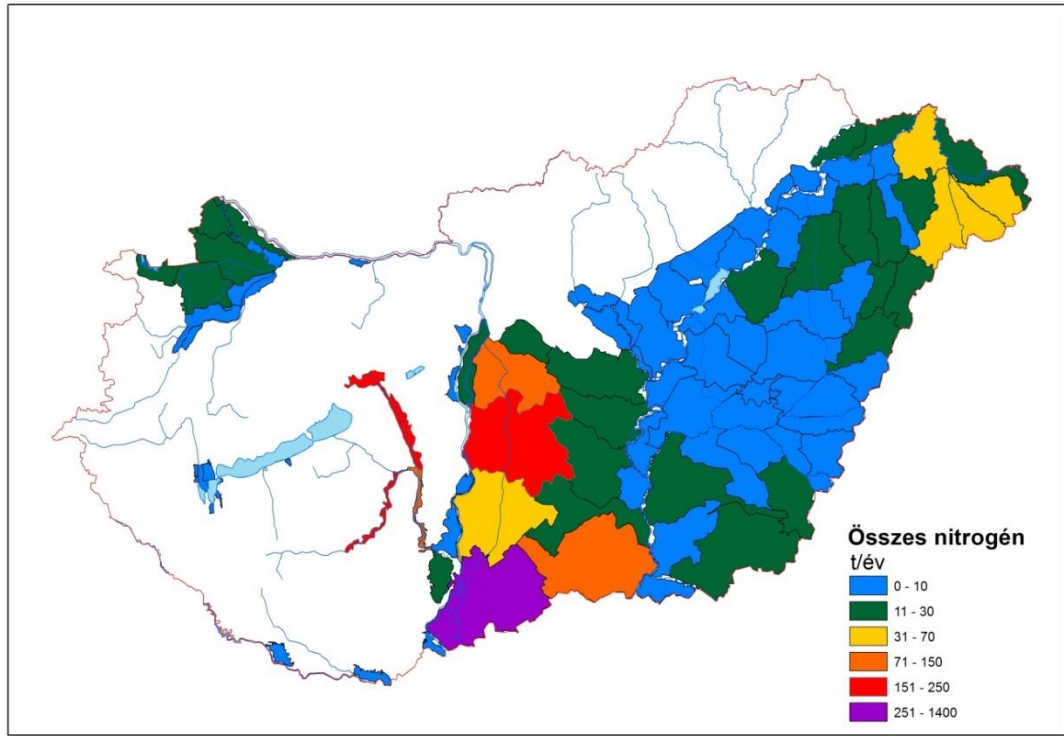

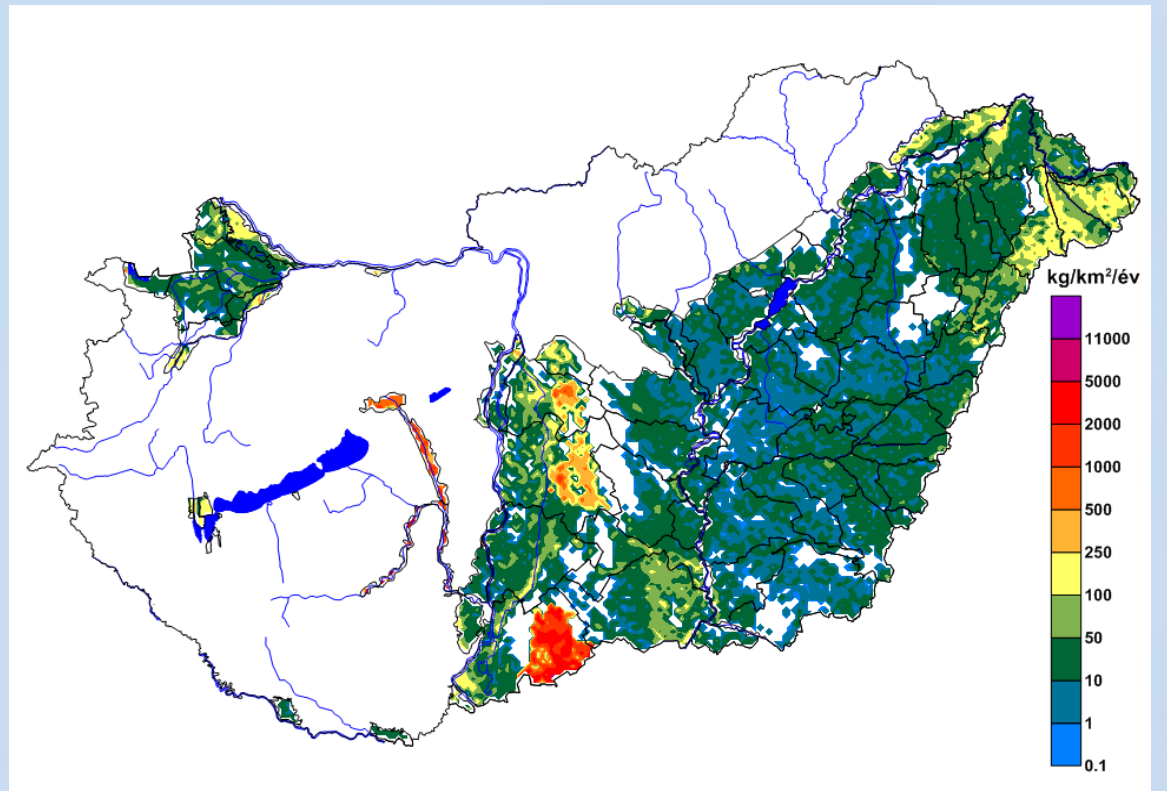

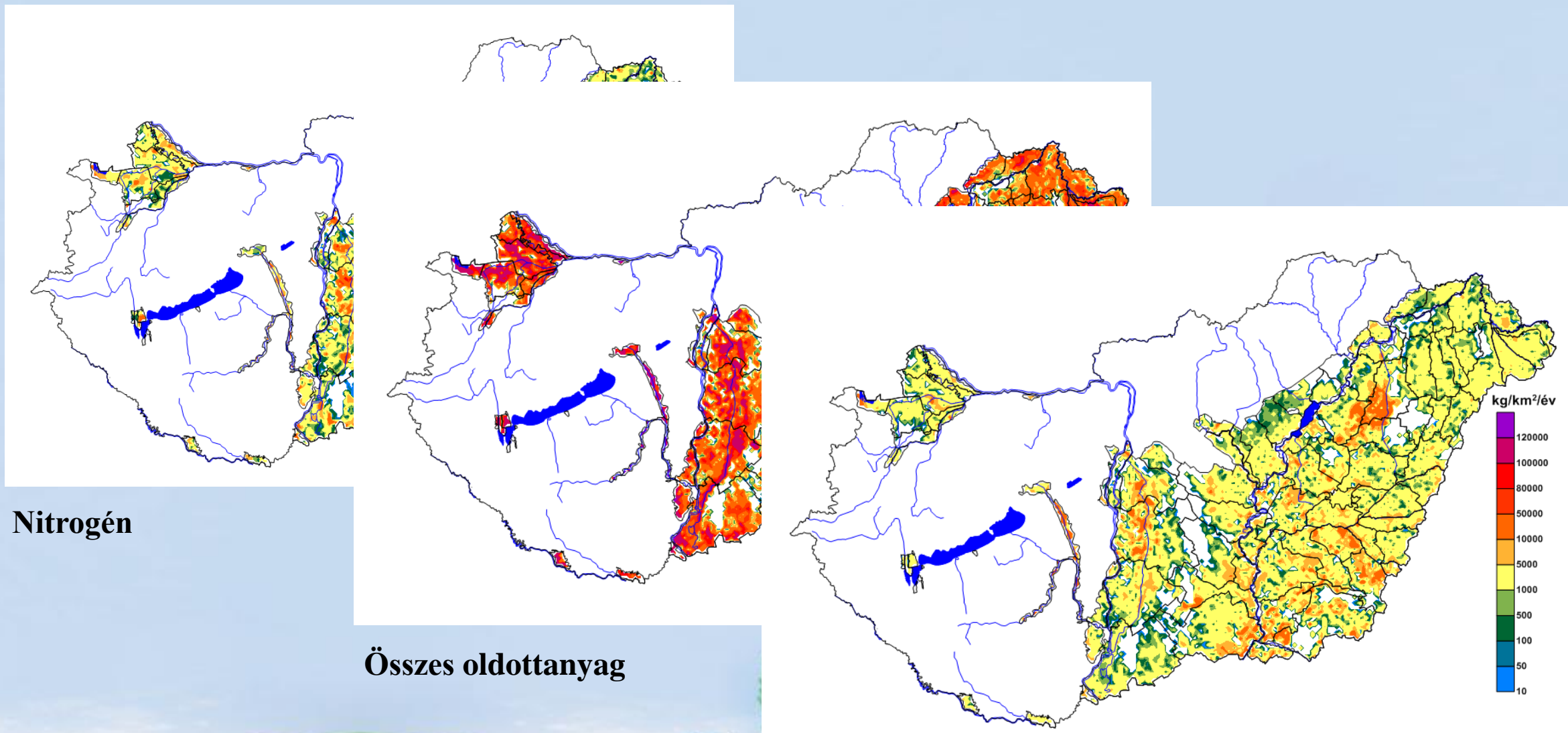
A felszín alatti vizekből potenciálisan a felszíni vizekbe jutó összes nitrogénterhelések belvízvédelmi szakaszokra megadva a felszín alatti víztestek nitrát és ammónium koncentrációinak mediánértékeiből kiindulva

A felszín alatti vizekből potenciálisan a felszíni vizekbe jutó fajlagos összes nitrogénterhelések a Pannon XL modell grid pontjai alapján szerkesztett kontúr térképpel szemléltetve, a felszín alatti víztestek nitrát és ammónium koncentrációinak mediánértékeiből kiindulva

A felszín alatti vizekből potenciálisan a felszíni vizekbe jutó (kg/km²/év)

Nitrogén

Összes oldottanyag

klorid

Köszönöm a figyelmet

„Lehet a víz áldás vagy csapás. Nagyon sok függ attól miként bánunk el vele.”

Hanusz István, 1895